

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

In die S. Jacobi

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

In Die S. Jacobi.

Evangelium Matth. 20. vers. 20. 23.

Celebrat hodie sancta mater Ecclesia memoriam sancti Jacobi, qui natus est Patre Zebedæo, matre verò Salome, quæ germana fuit Iosephi, Sponsi Mariæ Deiparæ. Fratrem habuit Johannem Evangelistam, & dictus est cognomento major, ad differentiam Jacobi minoris sive Alphæi, Matth. 10. v. 3. idque vel ratione ætatis, vel ratione staturæ, vel etiam ratione vocationis ad Apostolatam, quâ Jacobum alterum antecessit. Fuit prius piscator, sed postea ad Apostolatam & hominum piscaturam una cum Iohanne vocatus, Matt. 4. v. 21. 22. Luc. 5. v. 11. & ad illustriora miracula, secretioresque actiones, præ aliis adhibitus est. Confer Matth. 17. v. 1. Marc. 5. v. 37. Matth. 26. v. 37. Interim homo fuit, & non solum de regno Christi terreno sumum habuit somnium, unde hic primatum per matrem affectat: sed etiam, privatæ vindictæ cupiditate percitus, ultionem ingratorum Samaritanorum medicatur, Luc. 9. v. 54. seqq.

Post acceptum in die Pentecostes Spiritum sanctum in Iudæa præcipue & Samaria Evangelium docuisse perhibetur. Beda scribit, ipsum etiam in Hispaniam abiisse, sed, cum exilem laboris fructum ibi animadverteret, in Iudæam reversum esse, ubi tandem anno Christi 45. ab Herode Agrippa in gratiam Iudæorum gladio interfectus est, Act. 12. v. 2.

Quod Evangelium concernit, cujus explicationem veneranda antiquitas ipsius

Blasius in: Cobamberg part. 1. c. 28. §. 5. p. 594.

memoriæ consecravit, duabus illud partibus absolvitur, ut sunt:

- I. *Matris petitum.*
- II. *Christi responsum.*

J. J.

EXEGESIS.

Demosthenes, Atheniensium Orator, dixisse fertur, si quis duplex iter, quorum hoc ad mortem, illud ad imperium, aliosque mundanos honores, viatorem deduceret, mihi ostendens, alterutrius eligendi potestatem faceret, prius potius, quod ad mortem, quàm posterior, quod ad honores deduceret, ineundum eligerem. Ita non affecti sunt Iacobus & Iohannes, qui matrem subornant, ut *πρωταδεδειχθῆναι* sive summam in regno Christi præminentiam ipsis supplicando impetrare studeat.

Describitur enim

I. *Supplicantis persona*, quæ mater dicitur filiorum Zebedæi, quos secum Christo adduxit, Marcus expressè Iacobum & Iohannem addit, cap. 10. vers. 35. Sollicitudo hæc materna, quam erga filios declarat, est

1. *Laudabilis*, Hoc enim incumbit piis parentibus, ut de liberorum salute solliciti prospiciant ipsis

1. *In Spiritualibus*, Eph. 6. v. 4. Coloss. 3. v. 21. 2. Tim. 1. v. 5. 3. v. 15.

2. *In Corporalibus*, 1. Tim. 5. v. 8. 2. Cor. 12. vers. 14. Gen. 24. vers. 4. seqq. Hæc est optima procurandi liberos ratio, de qua quid

quid doceat etiam Siracides, vide cap. 30. v. 1. seqq.

2. *Detestabilis seu culpabilis.* Nam in scopo errat Salome, dum felicissimè liberis suis prospectum putat, si in regno Christi ad summos ipsos honores promovere possit. Tales parentes adhuc hodie multos invenies, qui de magna opum vi suis liberis maturè prospiciunt, quomodo autem boni fiant & pii, ne semel quidem cogitant, sed ad pessima quæq; scelera ipsis conivent, sicut Eli, 1. Sam. 3. vers. 13. Simiis æquales, quæ fœtum suum nimis exosculando enecant. Sapientia pauperis evehit illum, & ad Principum latus ponit, inquit Siracides, cap. 11. vers. 1. Hoc non credunt parentes ejusmodi, sed, neglectis bonis artibus, in Galliam suos filios ablegant, ut levitatem addiscant: *vel ad aulas Principum promoveri student*, & si hunc præfixum scopum contingere possint, se beatos prædicant. Sed *exeat aula, qui volet esse pius*, inquit Poëta, quod germanicè ita effertur solent: *lang zu Hof / lang zur Helle.* Ad scholas igitur potius deducant liberos suos, quam ad aulas, exemplo Hannæ, 1. Sam. 2. v. 22. seqq. & Davidis, 2. Sam. 12. v. 25.

II. *Supplicandi forma.* Nam προσήλθεν αὐτῷ προσκυνῆσαι, inquit Evangelista, accessit ad eum adorans, & petens aliquid ab eo, quibus verbis indicatur

1. *Gestuum decentia*, quâ suam reverentiam declaravit. Idem nos, preces facturi, observare debemus. Hoc fecit Abraham, Gen. 18. vers. 3. præcepit David, Psalm. 95. v. 6. suo exemplo comprobavit CHRISTUS, Matth. 26. vers. 39. Luc. 22. vers. 41. Superbi enim Deo non placent, sed humilium deprecationem suscipit, Iudith. 9. vers. 16.

2. *Animi confidentia.* Quia enim soror erat germana Iosephi, Curatoris Christi, id sibi sumit audaciæ, & Christum recto pede accedit, non metuens repulsam, propter sanguinis propinquitatem, quâ Christo cum filiis suis conjuncta erat. Eodem modo nos quoque orare decet, quia Christus est frater & consanguineus nostre, Ebr. 2. v. 14. seqq. c. 4. v. 16.

3. *Supplicationis materia.* Postquam enim CHRISTUS quærit: Quid vis? Non quasi ignoraret, sed ut respondere compulsa ulcus subaperiat, quod sanare CHRISTUS intendebat, notante Chrysostomo, explicat desiderium suum, & dicit, inquit, ut sedeant isti duo filii mei, unus ad dextram tuam, & alter ad sinistram tuam in regno tuo. Quibus verbis primatum confessus in regno Christi terreno pro filiis suis à Christo petit, ut alter Proregis, alter Cancellarii vicem gerat, nec alius quisquam hoc in casu ipsos antevertat.

Discimus hic exemplo Salomes & filiorum ejus, quàm tetrum sit vitium ambitio. Hæc una siquidem efficit, ut nemo sua sorte contentus esse velit, sed

Id, quod habet numeret tantum, quod non habet, optet:

& plus ultra tendat, dum capillis illicitarum concupiscentiarum in quercu perditionis hæret, 2. Sam. 18. v. 9. Proximiore Jovi, proximior fulmini. Ergò in mansuetudine opera tua perfice, hoc superat omnia, quæ ab hominibus diliguntur, aut desiderantur. Quantò major es, eò magis humilia te in omnibus, & coram Deo gratiam invenies, &c. Sir. 3. v. 19. seqq.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

De Secundo.

Vidimus matris petitem, videbimus etiam *Christi responsum*, quod est

I. *Reprehenforium*. Nam exprobrat iplis stultitiam five incitiam suam, quod, quæ & qualia petant, ignorent. Nescitis, quid petatis. Nesciebant utique regni Christi conditionem, quod de hoc mundo non erat, Johan. 18. vers. 36. Nesciebant officii sui rationem, quod in docendo, non in politica dominatione consistebat, Lucæ 22. vers. 25.

Ita nos quandoq; aliquid petimus à Deo, sed nescimus, quid petamus, ided nihil accipimus, Iac. 4. v. 3.

Multi petunt, sed *absque intelligentia*, Matth. 6. vers. 7. Illi nesciunt, quid petant: Nam in Spiritu & veritate orationem suam perficere debebant, Joh. 4. v. 23, aliàs frustra Deo serviunt, Es. 29. v. 13.

Multi petunt, sed *absque pœnitentia*. Hi nesciunt, quid petant. Nam peccatores DEUS non exaudit, Johann. 9. vers. 3. sed oratio ipsorum est abominatio, Prov. 28. vers. 9.

Multi petunt sed *absque confidentia*. Hi nesciunt, quid petant, proinde nihil accipiunt, Iac. 1. vers. 6. 7. Sine ira enim & hæsitatione manus ad Deum sunt elevandæ, 1. Tim. 2. vers. 8.

Multi petunt, sed *absque reverentia*, ut Pharisæus ille, Luc. 18. v. 11. seqq. Hi iterum nesciunt, quid petant, proinde nihil accipiunt, nam superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam, 1. Petr. 5. v. 5.

Multi denique petunt, sed sine *differentia*, non attendentes, quod aliter bona spiritualia, aliter bona corporalia à Deo petendæ sint. *Corporalia cum conditione*, si

Deus velit, & saluti nostræ conveniat, quod petimus. *Spiritualia verò sine conditione*, quia de illis non est dubium, quod ad salutem nobis conducant, & DEUS etiam sine conditione nobis ea promisit. Hinc vult CHRISTUS in Oratione Dominica, quod ante petitionem panis quotidiani dicere debeamus: Fiat voluntas tua sicut in cælo, ita & in terra. Qui discrimen hoc non observat, nescit, quid petat, & non exauditur, quia non petit secundum voluntatem Dei, 1. Joh. 5. v. 14.

Inserviat hoc nostræ consolationi, quando non semper exaudimur ad nostram voluntatem. Deus est Pater noster, & melius novit, quid nobis, liberis suis, utile vel inutile sit. Si ergò non semper dat, quod petimus, cogitemus cum Augustino, dabit id, quod est utilius, & sortem nostram manibus ipsius in solidum committamus, ipse faciet, Psal. 37. v. 4.

II. *Interrogatorium*. Nam, ut monstret ipsis petitionis suæ vanitatem, & stimulat ab ista dominandi cupiditate, quæ fascinati erant, eos avocet, quæstionem instituit, & potestisne, inquit, calicem bibere, quem ego bibiturus sum, & baptisinate baptizari, quo ego baptizor. Quæ verba allegorica sunt, & duplici metaphora crucem & calamitatem fidelium adumbrant:

I. *Sub imagine Potionis*, quam Medicus ægroto propinat. Illa quidem ingrata est propter amaritudinem, sed quia tamen ad sanitatem recuperandam inservit, amaritudo non curatur: Talem calicem Deus omnibus Christianis propinat exhauriendum, Psalm. 75. versic. 9. Hinc infundit *vinum tribulationis*, Psalm. 60. vers. 4. illi vinum lene, & castigat ipsum in iudicio, ne

D d d

videa-

videatur sibi innoxius, Jerem. 30. vers. 11. Isti *vinum absinthium*, & cum spiritualibus ipsum tentationibus configere permittit, ut David expertus est, Ps. 38. Aliis propinat *calicem vino rubro plenum*, ex quo B. Martyres biberunt, Apoc. 12. vers. 11. Alios *felle* potat, Thren. 3. v. 19. alios lachrymis, Psalm. 80. v. 6. Quicquid igitur tibi Deus infundit, audenter bibe, nihil tibi nocebit, sed operabitur

1. *Fidei probationem.* Sicut enim Mag-nates, exploratori ingenium suorum ministrorum, pocula frequentant, tunc est in lingua ebrii, quod erat in corde sobrii, ut dicitur in proverbio: Ita Deus quoque probat suos fideles per calicem tribulationis, &c. Es. 28 v. 19. Sir. 34. v. 10.

2. *Christi conformationem.* Haustus vini mutat colorem hominis, & genas pingit amabili rubore: Ita, si quis ex calice tribulationis bonum haustum traxerit, mutationem coloris brevi experietur, id est, vitam suam emendabit, & quod sibi adhuc vivendo superest, in quiete & justitia, Deo placente, transiget, 1. Petr. 4. vers. 2. Ita fiet, ut, quemadmodum hic stigmata Christi in corpore nostro portamus, Galat. 6. v. 17. in revelatione gloriæ ejus gaudentes exultemus, 1. Petr. 4. v. 12-13.

3. *Carnis mortificationem.* Sicut enim is, qui modum excessit in bibendo, omnem appetitum amittit, & ad olfactum etiam cibi & potus nauseat: Ita calix tribulationis lasciviam carnis reprimit, & frenat quasi, ut obliviscentes quæ retrò sunt, extendamus nos ad ea quæ priora sunt, Phil. 3. v. 13. nam quæ in carne patitur, desinit à peccatis, 1. Petr. 4. v. 1.

Hæc omnia faciunt ad excitandam nostram sub cruce patientiam. Quid horres?

Calicem vides, non urnam, non cupam, non dolium. Dimensum haustum vides, quem facile evacuare potes. Adhæc Deus qui infudit, fidelis est, & neminem ultra vires tentari permittit, 1. Cor. 10. v. 13. Christus prægustavit calicem hunc, & mucorem iræ divinæ, qui supernatabat bibendo sustulit, quod superest in medio vinum optimum & purissimum est. Neque solisumus, quibus hic calix propinatur, omnes fideles ab origine mundi in præsentem usque horam ex eo biberunt, bibunt adhuc, & bibent in posterum ad finem usque seculi, eadem fors est omnium Christianorum, 1. Petr. 5. v. 9 videtur tibi portio hæc amara, quæ lachrymas exprimit? cogita, quod nemo piorum sine fletu & lachrymis unquam ex hoc calice biberit. Quid igitur mirum, si tu quoque lachrymas profundis? Hoc autem firmiter tibi persuade, quod omnis disciplina quidem in præsentem non videtur esse gaudii sed mœroris, postea autem fructum tranquillum justitiæ reddet exercitatis per eam, Ebr. 12. v. 11.

II. *Sub imagine lotionis.* Quando aliquis in contumeliam suffunditur aqua. Hic est baptismus tribulationis, quem Christus in passione expertus est, Luc. 12. vers. 50. & adhuc omnes ejus genuini discipuli experiuntur, quando aquæ intrant usque ad animam, & in altitudinem maris cum Davide demerguntur, Ps. 69. v. 2. seqq. conf. Ps. 18. v. 17-32. v. 6.

Quemadmodum enim baptismus quandoque idem est, quod lotio, quæ nemo carere potest, Marc. 7. v. 4. Ita crux omnibus Christianis communis est. Tim. 3. v. 12.

Infantes in primitiva Ecclesia toto corpore in aquam demergebantur & sine damno extrahebantur: Ita toti aliquando in

profundum aquarum tribulationis à Deo conjicimur, ubi abyssus abyssum invocat, Psalm. 42. vers. 8. & nihil nisi mors nobis ob oculos versatur, exemplo discipulorum, Matth. 8. v. 25. sed liberatio tamen oportuno tempore sequitur, Ps. 91. v. 15.

Qui aquis immergitur, totis viribus reluctatur, ut rursus emergat: Ita sub cruce media attripimus, quibus eluctari possumus. Præcipuum est oratio: sicut enim necessitas docet natari: ita necessitas etiam docet orare, Esa. 26. v. 16.

Qui aquis immersi madefiunt, postea extracti & Soli expositi facile exsiccantur: Ita baptismo crucis immersi non submergimur, sed extrahimur rursus & refocillamur. Nam post nubila Phœbus, Tob. 3. v. 23.

Videte vos mei, quomodo omnes veri Christiani duplici baptismo opus habeant lucis & crucis. Quod si igitur posteriori baptismo etiam quandoque baptizari consolare te, quod priori etiam baptizatus & Christo insertus es, ibi nomen tuum in cælo scriptum est, Luc. 10. v. 20. quod neque tribulatio, neque mors, neque Satanas unquam delere poterit, Rom. 8. v. 35.

III. *Informatorium.* Postquam enim respondent: *Possimus*, & ita sibi extra periculum admodum videntur fortes, suamque incogitantiam produunt, levi pendentes afflictiones & pericula, quæ & Domino & ipsis imminebant, corrigit illos, & calicem meum, inquit, bibetis, & baptismo quò ego baptizor, baptizabimini, at sedere à dextris & sinistris meis non est meum dare, sed quibus paratum est à patre meo. Hæc est finalis responsio ad discipulorum postulatam, quâ perspicuè declarat, paratam quidem eis certam afflictionum mensuram in hoc seculo, ita ut poculi & baptismatis tri-

bulationum Domini sui futuri sint participes. Ut autem illorum alterum ad dextram, alterum ad sinistram collocet in terreno aliquo regno, quale sibi imaginentur, id verò se in mandatis à Patre non habere, sed iis competere hujusmodi terrenas dignitates, quibus pater cœlestis illas deputaverit: Suis verò discipulis & Apostolis esse demandatum munus longè aliud, quod non in dominatu politico, sed in ecclesiastico ministerio consistat. Sunt verba D. Hunni.

Monstrat igitur loco *περὸν ἀδελφίας*, quam flagitabant

1. *Glorie consequendæ rationem*, quæ per angusta ducit ad angusta, non per angusta ad angusta. Nemo enim potest gaudere in utroque seculo, inquit Augustinus. conf. Luc. 6. v. 21. Act. 14. v. 22.

Volebant hi discipuli ad dextram & sinistram Christi sedere in regno aliquo terreno: Sed ipse contra crucis calicem ipsis propinat, & de baptismo passionis & tribulationis concionatur: Ita nemo sibi imaginetur, quod in terrena felicitate dies suos in hoc mundo ducere velit, vincula & tribulationes ubique nos manent, Act. 20. vers. 23. confer Job. 7. v. 9. 2. Cor. 7. v. 5. hoc incipit ab utero, & durat in sepulchrum, Sir. 41. v. 1. pugnandum igitur & decertandum est, nemo coronatur, nisi qui rectè pugnavit, 2. Tim. 2. v. 5.

2. *Officii sui determinationem.* Nam expressè ait: Sedere ad dextram meam, & ad sinistram meam non est meum dare: His verbis abutuntur Calviniani ad impugnandam majestatem Christo homini per unionem personalem communicatam, sic inferentes: Si Christus ut homo non habet potestatem dandi quod petitur, non habet omnem potestatem in cælo & in terra, & proinde locus

Matth. 28. v. 18. de sola divinitate intelligendus est. Sed verba sunt accipienda secundum subjectam materiam de primatu consensus in regno terreno, cujus certè distributio ad officium Christi non pertinebat. Ut taceam quod tum, cum hæc diceret, in forma servi Christus erat, & in statu exinationis, ubi communicata majestatis usum verè evacuavit, Phil. 2. v. 7.

Interim hoc loco Epilogi notandum est. Quemadmodum Christus in mandatis non habebat à Patre, ut officia mundana inter suos asseclas distribueret: Ita nec ullum ex Apostolis suis ad hanc sublimitatem eventum voluit, ut vel ipse regnaret in modum Principum atque Regum hujus seculi, vel aliis regna hujus mundi conferret ac distribueret. Dixit enim apertè: Sicut me misit

Pater: Ita & ego mitto vos. Jam verò Pater non misit Christum, ut invaderet regna hujus mundi, & politicam administrationem populorum ac gentium tractaret. Quare nec ipse Apostolos suos eo misit & ordinavit modo. Unde colligimus, quod Pater nullo jure hanc potestatem sibi vindicaret tractandi utrumque gladium politicum simul & ecclesiasticum, distribuendi provincias & regna terræ, quo se non Christi Vicarium, non Petri successorem, non Apostolorum heredem, sed Antichristum esse probat, cujus propria nota hæc erat futura, ut his qui Deum suum Maozim firmarent, conferret gloriam multam, & terram inter eos distribueret, Daniel, 12. versic. 39. Hic finis esto per Jesum Salvatorem nostrum, Amen.

In Die S. Bartholomæi.

Evangelium Luc. 22. vers. 24. 30.

Genef. 39. vers. 12. commendatur Josephus, quod heræ suæ lenociniis ad lasciviam sollicitatus pallio illius in manibus relicto fugâ sibi consuluerit, ne adulterio se pollueret, fidemq; hero datam sanctam inviolatamque conservaret.

Sed Bartholomæum videre dilecti, cujus memoriam hodie S. mater Ecclesia celebrat, quia in sacris paginis Apostolorum numero accensetur. Is mundi persecutionibus infestatus non pallium sed propriam pellem in tyrannorum manibus reliquit, ne fortè in idololatriam, quæ spiritualis quædam fornicatio est, prolaberetur & Domino suo ac Magistro Jesu Christo fidem integram & intemeratam servaret.

De origine & prosapia ejus nil certi constat. Petrus de natalibus è regia stirpe ipsum oriundum fuisse jactat, sed dubia fide. Post effusionem Spir. Sancti. visibilem in die Pentecostes Evangelium prædicavit in India, ubi filiam Polymnii à Diabolo liberavit, & per hoc miraculum ipsum cum conjugè ad Christianam fidem convertit. Sed aggré tulerunt hunc Evangelii successum Sacerdotes Assaroth & Berith, quibus idolis homines isti serviebant, & accusarunt Bartholomæum coram Astyage, qui fustibus verberatum excoriari jussit, Anno Christi 80.

Nos sine ulteriori præloquio ad ordinariam Evangelii pericopen descendemus, quæ duobus membris absolvitur, ut sunt

J. Liti-